

från Knapp till Friedman' är att ge teoretiskt underlag för att diskutera sådana frågor" (s 14).

De ställda frågorna förbryllar i varje fall mig som i mina inledande studier i nationalekonomi lärde, bl a från Wicksells *Föreläsningar i Nationalekonomi* (del 2) att penningen hade tre funktioner: 1. Allmänt accepterat betalningsmedel, 2. Allmänt accepterad värdevärdemätare (räkneenhet) och 3. Värdebevarare. Betecknande nog tar Lars Hörngren m fl i den utmärkta boken *Kreditmarknadens spelregler* (SNS, 1987) upp endast de två förstnämnda funktionerna. I våra dagars inflationsekonomier betraktar förmodligen ingen penningen som en värdebevarare. Den har av statsmaktens innehavare genom en slapp penning- och finanspolitik degraderats till blott en mycket partiell sådan.

Naturligtvis kan man tala om penningens makt – liksom vanmakt – och maktens penning. Men jag har svårt att se att det hör till nationalekonomin eller företagskonomin. Mot en sådan invändning skriver emellertid Monthoux i sitt avslutande kapitel: "Endast i ytliga läroböcker avfärdas pengar som en neutral och funktionell teknik för betalningar och kalkyler" (s 142). Keynes får dock en klapp på axeln för sin senare insikt: "Det var först efter att han som civil servant i India Office förstått penningens imperiebyggande effekter som denne Cambridgelogiker började ta ekonomin på allvar" (s 143)! Då hade han ändå tio år tidigare nått världsberömmelse med sin bok *The Economic Consequences of the Peace* (1919), följt av den likaledes mycket uppmärksammade *A Tract on Monetary Reform* (1924).

Monthoux har emellertid sin egen, speciella vokabulär för hur penningen definierats av vissa ekonomer som Hayek, Rueff och Friedman: "Peningen definieras som ett *ting* med *generellt* avtalade *fysiska* kvaliteter att fungera som *tingpenning*" (s 146). Begreppet tingpenning använder Monthoux f ö synonymt med penningting, egendomligt nog. Men även begreppet "språkpenning" används: "Pengar är alltså ett *sifferspråk* för *speciella* avtal mellan ekonomiska agenter och *generella* avtal mellan centralbanken och

Pierre Guillet de Monthoux:

Läran om penningen – om penningens makt och maktens penning. Från Knapp till Friedman

Denna bok *Läran om penningen* (Norstedts, 1987) sägs avsluta författarens arbete *Företagets filosofi* som inleddes med *Läran om företaget – Från Quesnay till Keynes* (recenserad av Sven Rydenfelt i *Ekonomisk Debatt* nr 8/87). Inledningsvis hävdas att det "behövs en lära om penningen och dess fördelningsfunktion som komplement till den klassiska fördelningslärans budskap om den konkreta produktionen" (s 12). Inledningen avslutas med följande frågor: "Kanske är penningen de förtrycktas hopp om att med hjälp utifrån störta Utopias moraliska tyranner? Vi anar så ett komplicerat samband mellan penningen och makten. En interaktion långtifrån den förenklade bilden av pengar som blott ett värde mått och praktiskt redskap. Vad slags samspel finns mellan produktionen och fördelningen? Hur påverkar penningen företaget? Syftet med *Läran om penningen*

nationens medborgare. Språkpenningen säges gynna den *lokala* fördelningen. Med språkpengars hjälp får man en större del av kakan. De politiska ekonomer som ansluter sig till ANTITENSENS paradigm ser sig främst som politiska *aktörer* innanför" (s 148). I "förtydligande" syfte förklaras: "Tingpenningens tes och språkpenningens antites bär på varandras frön som, av skäl vi nu måste söka i sambandet mellan produktion och fördelning, kan börja spira och ge upphov till synteser innan pendeln slår över till en ny tes eller antites" (s 149). Då har läsaren alldeles innan upplysts om att "i verklighetens tumultartade utveckling där alla 'snackar' slarvigt om ekonomi bryter man ständigt mot denna noggranna uppdelning mellan språk och ting"!

Hur denna påstådda situation uppstått förklaras på följande sätt: "Just förtroendet för – ja tron på – individernas bedömningsförmåga gör att 'Läran om företaget' saknar en 'Lära om penningen' som speciellt undersöker fördelningsfrågor. Det enda slags distributiv teknologi som behandlas är fysisk transport, en viktig men ganska oproblematiserad fördelningsfråga" (s 150). Monthoux ser därför som sin uppgift att granska "hur penningen kan tänkas påverka företaget" och hävdar bl a att "Wicksells krisanalys rör också sambandet mellan penningen och företaget". Wicksell sägs nämligen mena "att penningen ingrep i företagets utbud och på så vis kunde sätta Says lag ur spel" (s 152). Jag har dock svårt att se hur denna vinklade förklaring lättare delger läsaren vad Wicksell säger. Det är ju inte penningen som ingriper i företaget utan företagaren som agerar på visst sätt med hjälp av pengar. För den analysen behöver man inte någon särskild lära om penningen för företaget.

Jag kan heller inte se att Monthoux vinner något på att skilja mellan vad han kallar distributiva teknologier och produktiva teknologier, då han i realiteten diskuterar just distribution och produktion – den klassiska uppdelningen av analysen. Han skriver sålunda på sitt omständliga sätt: "Den distributiva teknologins uppgift är att skilja människors konkreta input i företagets produktion från företagets

konkreta output till mänsklig konsumtion. Varför behövs distributiva teknologier egentligen?" (s 153). Jag har ställt samma fråga och blir inte klokare efter följande upplysning: "Företagarklassen utvecklar alltså distributiva teknologier för att hjälpa och stödja sina dumma medmänniskor och gynna deras ekonomiska utveckling". Upplysningen säger ingenting annat än att företagaren utvecklar sin produktion och distribution för att öka sin avsättning. Huruvida detta gynnar deras "dumma medmänniskor" (vad är medmänniskors ekonomiska utveckling?) är fören ö ingen nödvändig förutsättning för att företagarna skall söka öka sin avsättning.

Men Monthoux framhårdar i sitt tal om distributiva teknologier: "Det är genom *idéer* om påverkan på den produktiva teknologin, och genom de svårtolkade resultat dessa idéstyrda handlingar ger i den konkreta ekonomin, som den distributiva teknologin utvecklas via synteser i ständigt pendling mellan tingpenningens TES och språkpenningens ANTITES". Och avslutar med följande slutsats: "Detta är utgångspunkten för ett mycket stort ekonomiskt forskningsprogram" (s 155).

Innan Monthoux startar detta forskningsprogram undrar jag om han inte borde granska begreppsapparat och vokabulär mera kritiskt. Vad är blott nya, krångliga termer för gamla begrepp och vad är nationalekonomi och företagsekonomi? Monthoux tycks ha ägnat sig mer åt sociologiska och socialpsykologiska betraktelsesätt. Även de har naturligtvis sitt berättigande. Och med sin beläsenhet, sitt påtagliga kulturhistoriska intresse – här nämns bl a Henri Bergson och William James, Cato och Virgilius, Sigmund Freud och Ignace Paderewski – kan Monthoux måhända lansera ett nytt, fruktbart sätt att se på samhällets maktförhållanden, i linje med en rad skönlitterärt samhällskritiska arbeten på området samt företagsmonografier.

Professor HUGO HEGELAND
Göteborg